Ontwikkelingsgerichte zorg

Te vroeg geboren kinderen komen ter wereld op een leeftijd dat zij eigenlijk nog behoefte hebben aan de veiligheid en geborgenheid van de baarmoeder. Zij moeten de indrukken van een nieuwe omgeving verwerken terwijl zij daar nog niet aan toe zijn.

Wat is ontwikkelingsgerichte zorg?

Te vroeg geboren kinderen kunnen al wel prikkels uit hun omgeving opnemen, maar raken snel overprikkeld omdat zij nog niet de rem hebben prikkels af te sluiten. Met prikkels bedoelen we alles wat een kindje opneemt uit de omgeving zoals geluid en licht. Maar ook (noodzakelijke) negatieve prikkels, zoals aanrakingen tijdens medische handelingen.

Overprikkeling is niet fijn voor uw kind en kan stress met zich meebrengen. Ontwikkelingsgerichte zorg is een manier om uw kind (nog) beter te leren kennen. Door het goed kijken naar de gedragssignalen bij uw kind, kunt u bijvoorbeeld leren uw kind te troosten. Door medische handelingen aan te passen aan de behoeften van uw kind kunnen we onnodige negatieve prikkels voorkomen. Het bieden van huid op huid contact (buidelen) kan ook zorgen voor minder stress bij uw kind. Uit onderzoek blijkt dat ontwikkelingsgerichte zorg kan leiden tot een kortere opname, kortere beademing, minder lang sondevoeding en een betere groei en ontwikkeling.

Ontwikkelingsgerichte zorg is niet alleen voor prematuren (te vroeg geboren kinderen), maar ook voor zieke pasgeborenen. Zieke kinderen die wel op tijd zijn geboren, zijn wel volgroeid maar hebben door de ziekte te weinig energie om met alle prikkels om te gaan en deze te kunnen verwerken.

Op de afdeling is informatiemateriaal beschikbaar om u kennis te laten maken met ontwikkelingsgerichte zorg. In de boekjes 'Wist u dat?' en 'Lichaamstaal' laten we u door middel van foto's en tekst zien hoe u het gedrag van uw kindje kunt leren herkennen. En geven we u advies hoe u ervoor kan zorgen dat uw kind zich meer comfortabel voelt. Want ondanks dat uw kind ziek is en/of in de couveuse ligt, kunt u als ouder erg veel voor uw kind doen.

Huid op huid contact; buidelen

Huid op huid contact (ook wel buidelen genoemd), waarbij uw baby op uw borst ligt, is een unieke ervaring die zorgt voor gevoelens van veiligheid en vertrouwen tussen u en uw kind. Het contact met uw kind wordt voor jullie allebei versterkt door de warme aanraking, geur, het geluid van de hartslag van de ouder en uw stem.

Uw baby ligt, met alleen een luier aan (en eventueel een mutsje op tegen het afkoelen), tegen uw blote borst (liefst zonder beha). Uw baby ligt met zijn/haar borst tegen uw borst, de beentjes opgetrokken en daar komt een warme doek overheen, of je gebruikt een buideltop (https://www.jeroenboschziekenhuis.nl/afdelingen/couveuseafdeling/couveuse-afdelingsinformatie-voor-ouders/specifieke-afdelingsinformatie/buideltop). Deze top zorgt ervoor dat uw kindje warm, ontspannen en geborgen blijft liggen. U mag ook een buideltop of hydrofiele XL doek van thuis meebrengen.

Huid op huid contact is in bijna alle omstandigheden mogelijk. Het is niet vermoeiend voor de baby. Onrustige kinderen worden er vaak rustig van en vallen in slaap. Het enige dat vermoeiend kan zijn is het overleggen van het kind uit de couveuse op uw borst en het terugleggen. Vandaar dat u het alleen moet doen als u er zelf ook echt de tijd voor hebt en neemt. Bij buidelen geldt: hoe eerder na de geboorte, hoe vaker en hoe langer, hoe beter het is. Uw kindje kan eventueel gevoed, verzorgd en verpleegd worden op uw borst. Ook een hielprik kan vaak al buidelend plaats vinden, want buidelen is een bewezen natuurlijke pijnstiller.

Huid op huid contact is een belangrijke eerste stap naar borstvoeding.

De tijd van het buidelen kan wisselen van één tot meerdere uren. Het is raadzaam om in de voorbereiding met de verpleegkundigen te overleggen welk tijdstip voor jullie en uw baby het beste lijkt. Dit geeft u als ouder de mogelijkheid om uw tijd in het schema van de zorgverlening rondom uw kind in te passen.

Wat zijn de bewezen voordelen van buidelen?

Er zijn verschillende wetenschappelijke onderzoeken gedaan naar de effecten van buidelen. Al deze onderzoeken laten zien dat buidelen goed is voor ouder en baby. Door het buidelen gaat het over het algemeen psychisch beter met de moeder. Voor de baby geeft het een betere overgang van het leven in de baarmoeder naar het leven daar buiten en het verbetert de ontwikkeling.

Alle voordelen van buidelen staan uitgebreid beschreven in de standaard (https://newborn-health-standards.org/skin-to-skin-contact/) van de EFCNI (https://www.efcni.org/). We zetten de voordelen hieronder nog voor u op een rij.

De voordelen voor het kind:

- Stabielere en regelmatige ademhaling
- Zuurstofgehalte in het bloed stijgt
- Stabiele temperatuur
- Sneller zelf drinken
- Betere immuniteit gedurende 6 maanden
- Meer periodes met diepe slaap
- Betere groei
- Zorgt ervoor dat de baby ook na de eerste dagen beter aan de borst drinkt
- Werkt als een natuurlijke pijnstiller
- Uw kindje komt meer in balans en ook na het buidelen blijft het kindje rustiger
- Het zorgt voor een betere weerstand van het kind
- Het verbetert het sociale gedrag van het kind
- Vermindering van blijvende gevolgen van het te vroeg geboren zijn (de prematuriteit)
- Verbetering van neurologische uitkomsten

Voordelen voor moeder:

- Sneller samentrekken van de baarmoeder
- Meer productie van moedermelk
- Minder kans op het ontwikkelen van een postnatale depressie

Voordelen voor ouders:

- Buidelen zorgt ervoor dat ouders beter leren aanvoelen wat hun baby nodig heeft
- Het zorgt voor een zelfstandig en krachtig gevoel bij ouders
- Het verlaagt stress bij de ouders
- Betere en snellere binding tussen ouder en kind
- Minder gescheiden van kind

Uit onderzoeken door de wetenschap blijkt dat buidelen alleen maar vele voordelen kent en géén nadelen. Maar wat doe je als buidelen met uw baby('s) nog niet mogelijk is?

Wat als buidelen nog niet mogelijk is?

Alleen als uw baby het buidelen niet aan kan door zijn/haar medische situatie, is het buidelen niet mogelijk. In de meeste gevallen is het wel mogelijk om uw baby aan te raken in de couveuse. Het is fijn voor uw kindje als u dit doet zonder te wrijven of te aaien. Stil contact zorgt voor geborgenheid en rust. We overleggen de mogelijkheden met u op de afdeling. Door uw aanraking maakt u huid contact met uw baby en geeft u op die manier ook troost en steun aan uw kindje.

Fopspeen voor te vroeg geboren baby's

Een speentje kan troost bieden aan uw pasgeboren kindje. Bij medische handelingen, buikkrampjes of andere momenten waarbij uw kindje daar behoefte aan heeft. Juist vroeg geborenen hebben een hoge zuig behoefte.

Voor te vroeg geboren baby's zijn er speciale speentjes, wat kleiner van formaat, die passend zijn bij de leeftijd wanneer ze zijn geboren. U kunt een speentje kopen in de (ziekenhuis)apotheek, winkel of bestellen via internet. Op de verpakking kan vermeld staan '-2 maanden' en/of 'prematuur'.

Bij de apotheek van het JBZ zijn de Jollypop speentjes verkrijgbaar, deze zijn te koop in twee maten. De maat die passend is, ligt aan de geboorte termijn van uw kindje.

NIDCAP; methode voor zorg op maat

NIDCAP staat voor Newborn Individualized Developmental Care and Assessment Program.

Daarmee wordt gedoeld de persoonlijke, op maat gemaakte ontwikkelingszorg voor pasgeborenen. Met andere woorden: door goed naar het gedrag van de pasgeborene te kijken, kan er een persoonlijk zorgplan gemaakt worden met daarin de sterke en zwakke kanten van uw baby. Zo kunnen we de baby ondersteunen om zichzelf te kalmeren op momenten dat hij/zij dat nodig heeft. Ook kunnen we de ontwikkeling van de baby op bepaalde vlakken proberen te verbeteren. Omdat het een programma op maat is, speelt het volledig in op de persoonlijke behoeften van uw baby. Ook speelt u als ouders een grote rol bij de invulling van de zorg.

De belangrijkste doelen van de NIDCAP-methode zijn het verminderen van stress bij het kind, de ontwikkeling van het kind verbeteren en de band tussen kind en ouders versterken.

Wilt u meer weten over de NIDCAP-methode? Kijk op de website van NIDCAP Federation (https://nidcap.org/)(engelstalig) of vraag ernaar op de afdeling!

Pijn bij uw kind

Het is vervelend om te zien dat uw kind pijn heeft. Door uw kind vast te houden, zachtjes te zingen of te praten kunt u bij uw kind de pijn verzachten. Wij proberen in onze behandelingen ervoor te zorgen dat uw kind zo min mogelijk pijn heeft. Dit doen we als volgt:

- Als het kan, kunt u uw kindje vasthouden of buidelen tijdens de handeling. Zo niet, dan vragen we u uw kindje te troosten in bed door uw handen stil op het hoofd of het lichaam van uw kindje te houden.
- Voor een vervelende handeling geven we een paar druppels sucrose. Dit is suikerwater, wat in combinatie met zuigen, vasthouden en zachtjes praten pijnstillend werkt. Als uw kindje al goed aan de borst kan drinken kan het ook helpen om uw kind tijdens de vervelende handeling aan de borst te leggen.
- Bij kinderen waarbij we verwachten dat ze pijn krijgen of al medicijnen hebben tegen de pijn, houden we een pijnscore bij. Via deze methode observeert de verpleegkundige dagelijks een aantal keren uw kindje. Door deze observatielijst is pijn beter te meten bij uw kindje waardoor wij gepaste pijnstilling kunnen geven.
- Kinderen die geboren zijn met een vacuümpomp, krijgen standaard de eerste 24 uur na de geboorte paracetamol.

Verminderen van prikkels voor uw kindje

De overgang van de warme, rustige baarmoeder naar de couveuse is voor pasgeboren kinderen erg groot. De nieuwe omgeving is totaal anders. Er zijn veel prikkels door licht, geluid en vervelende handelingen, zoals bijvoorbeeld prikken. Een kind dat vroeg geboren is, kan zich niet afsluiten van teveel aan prikkels zoals een op tijd geboren kind soms al wel kan. Het kind raakt eerder uit evenwicht, met stress als het gevolg.

Op de Couveuse afdeling proberen we door middel van ontwikkelingsgerichte zorg stress te verminderen. Dit betekent dat we proberen harde geluiden te vermijden en scherp licht zoveel mogelijk dimmen. Verder passen we de handelingen aan, op wat uw kind aankan. Dit is afhankelijk van de conditie van uw kind en het dagprogramma, wat er zoal gepland staat aan onderzoeken, badje of fysiotherapie. De ene dag kan uw kind meer aan dan de andere dag. Door goed te letten op de signalen ziet u wat uw

kind prettig vindt en wanneer uw kind rust nodig heeft.

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat door stress te verminderen, kinderen sneller in staat zijn om te gaan drinken, ze groeien beter, hebben minder last van infecties en ze herstellen sneller.

Elke vervelende handeling wordt gevolgd met troost. Het is fijn als u hier bij kan zijn. De verzorging van uw kind wordt zoveel mogelijk gedaan op het moment dat uw kind dat aankan. Er zijn nog een aantal punten die belangrijk zijn in het omgaan met uw kind.

- Vermijd harde geluiden, dit is prettig voor uw kindje
- Dim het licht indien mogelijk, omdat de oogjes het felle licht nog niet zo goed aankunnen
- Doseer activiteiten zoals een badje en bezoek door de week heen
- Laat uw kindje rustig wakker worden
- Praat met uw kind voordat u het aanraakt. Uw kind kent immers uw stem vanuit de baarmoeder en leert uw stem steeds beter kennen de komende tijd.
- Probeer samen met de verpleegkundige of pedagogisch hulpverlener te ontdekken in welke houding uw kind zich het meest prettig voelt. Juist een bepaalde houding die fijn is, geeft rust, steun en zekerheid, ook op een moment waarop uw kind zich niet prettig voelt.
- Fijne aanrakingen bieden veel comfort. Door uw hand op het hoofdje te leggen en op de billetjes biedt u geborgenheid en gevoel van rust.
- Het huid op huid contact tussen u en uw kind (buidelen) werkt stress verminderend. Uit onderzoek blijkt dat kinderen ook na het buidelen nog een lange tijd minder stress ervaren.

U kunt hieraan een grote bijdrage leveren. Zorg dat uw kind voldoende rust krijgt. Wanneer u uw kind beter kent, weet u ook wat uw kind aankan.

Babymassage

Door babymassage raakt u meer vertrouwd met uw kind. Dit is extra waardevol wanneer de geboorte van uw kindje anders is verlopen dan u had verwacht en er een langere opname op de couveuse afdeling nodig is. Het is een fijne manier om tijd met elkaar door te brengen en de band te versterken.

Massage kan vele positieve effecten hebben. Een van de positieve punten is dat uw kindje warmte, veiligheid en aandacht ervaart. Ook is uit onderzoeken naar voren gekomen dat babymassage de bloedsomloop stimuleert, dit draagt positief bij aan een goede vertering en afbraak van afvalstoffen in het lichaam.

De medisch pedagogisch zorgverlener kan u leren uw kindje te masseren. Zij bespreekt met u wanneer uw kindje hieraan toe is.

Ondersteunende materialen

Ondersteunende materialen zijn zachte materialen, soort kussentjes in verschillende vormen. Deze worden tegen uw kind aangelegd, bijvoorbeeld bij het hoofd, billen of helemaal rondom het lijfje. Dit geeft steun en geborgenheid aan uw kind. Hiermee proberen we het gevoel van de baarmoeder na te bootsen. Tijdens de opname wordt regelmatig gekeken welke materialen passen bij de ontwikkeling van uw kind. Wanneer de ontslagdatum in zicht komt zorgen we ervoor dat de materialen zijn afgebouwd. Enkele van deze materialen zijn:

De Snuggle up
De SnuggleUp is een zacht nestje dat we gebruiken om uw kind beter neer te leggen en te ondersteunen. De zachte onderkant (rol) geeft wel stevigheid, maar uw kind kan zich nog steeds bewegen. Dit lijkt op de situatie toen uw kindje nog in de baarmoeder zat: wanneer uw kind zich beweegt, voelt hij de begrenzing om zich heen. Dit geeft een veilig gevoel.

Soms heeft een kleine prematuur nog meer ‘stevigheid’ nodig. Dan gebruiken we naast de SnuggleUp ook een Bender en/of een comfystar. Zo voelt uw kind aan alle kanten randen en wordt de situatie in de baarmoeder nagebootst.

Comfystar
De ‘comfystar’ is een verzwaard zakje in de vorm van een ster. Dit zakje is ontwikkeld om kinderen te helpen bij het liggen. U kunt de ‘ster’ rondom het hoofdje leggen en/of tegen de billen. U kunt ook delen van de ster gebruiken als ondersteuning van een

arm of een been. De ‘ster’ gebruiken we soms als een extra paar handen om uw kind te ondersteunen om in slaap te komen.

Bender

Een Bender is een stevige flexibele staaf omhuld met zacht materiaal. Net als een Snuggle up kan het helpen uw kind beter neer te leggen en te ondersteunen. Ook een Bender zorgt voor begrenzing, maar het beperkt de bewegingen van uw kindje niet. We gebruiken de Bender om een Snuggle up meer stevigheid te geven. Soms gebruiken we het ook bij (grotere) kinderen in het open bed in plaats van een Snuggle up. Wanneer een kind onder de fototherapielamp ligt, kan een Bender ook steun en begrenzing geven. Net zoals uw kind in de baarmoeder gewend was.

Comfypillow

Een Comfypillow is een verzwaringsmiddel in de vorm van een U. Deze steun bieden we aan bij het hoofdje van uw kind. Net als in de baarmoeder biedt het steun en begrenzing, dat uw kindje een veilig gevoel geeft.

ComfyBelly

De ComfyBelly is gemaakt om baby's die ziek zijn (of te vroeg zijn geboren) te helpen wanneer ze op hun buik in het ziekenhuis liggen en aan de monitor liggen. De Belly helpt de schouders op een natuurlijke manier te vormen en ondersteunt de mogelijkheid om handen en mond te gebruiken en te begrijpen waar het midden is. Dit zijn belangrijke dingen voor de ontwikkeling van baby's. Als je de Belly gebruikt, worden de benen van de baby naar voren gekanteld en buigen de armen en benen zonder te veel druk op de knieën en ellebogen.

Couveusedagboek

Uw kind heeft speciale zorg nodig en is hiervoor (bijna) meteen na de geboorte opgenomen op de Couveuseafdeling. U belandt in een verwarrende situatie: de zwangerschap is voorbij en er begint een onzekere tijd. De Couveuseafdeling is een wereld apart met veel medische termen en regels. Dit kan veel onzekerheid geven. Ook moet u wennen aan het delen van de zorg voor uw kind met verpleegkundigen en artsen. Het is een periode met veel afwisselende emoties zoals blijdschap, verdriet, boosheid, angst en opluchting.

Ouders van premature kinderen onder de 34 weken, krijgen het couveusedagboek van Care4Neo (https://www.care4neo.nl/). Voorin is ruimte om een foto van uw kind in te plakken. Het dagboek bevat veel tips, handige adressen, maar vooral pagina’s met ruimte voor uw eigen ervaringen en aantekeningen.

Als u het leuk vindt, schrijven verpleegkundigen en medisch pedagogisch zorgverleners af en toe ook een stukje. En u kunt uw bezoek vragen iets in het dagboek te schrijven. Vaak plakken ouders er foto’s in of andere dingen die te maken hebben met het verblijf op de couveuse afdeling. Als uw kind naar huis toe gaat, krijgt u dit boekje mee.

Kinderen die overgeplaatst zijn uit andere ziekenhuizen zoals de NICU van het Maxima Medisch Centrum, hebben soms al een

zorgmap gekregen. Daarin zit ook een dagboekgedeelte. Zijn de schrijfbladen op, dan kunt u bij ons nieuwe vragen. U kunt ervoor kiezen om een van de dagboeken voor persoonlijke notities te gebruiken. U kunt dit de verpleegkundige laten weten.

Is uw kind na 34 weken geboren en ligt hij/zij al wat langere op de afdeling? Dan krijgt u een dagboekje/schriftje van onze afdeling. Dit schriftje werkt op dezelfde manier.

Boekentips

Zorgen voor je baby op de couveuseafdeling

Inga Warren en Cherry Bond

Dit unieke boek is voor alle ouders met een baby op de afdeling neonatologie en helpt je om vanaf het eerste begin een rol te spelen in de zorg voor je kind. Het begeleidt je door elke fase, van de eerste dagen op de neonatale intensive care afdeling, totdat hij klaar is om naar huis te gaan. Baby's communiceren, ze vertellen ons op hun eigen manier hoe ze zich voelen. Zelfs de kleinste reactie kan je vertellen wat hij nodig heeft. Door te leren verstaan wat je baby je probeert te vertellen, zal je zelfvertrouwen groeien en ben je steeds beter in staat om je kind te ondersteunen. Auteurs Inga Warren en Cherry Bond zijn internationaal erkend voor hun ontwikkelingsgerichte werk met ouders en professionals in de neonatale zorg.

Reisgids naar huis

Angelique Hoffmann-Haringsma en Liduine Schönau

Het boek geeft op een toegankelijke manier inzage in de specialistische medische processen die het kind doormaakt en biedt steun aan ouders. Die voelen zich vaak machteloos en hopen dat het kind ook buiten de baarmoeder groeit en sterker wordt. Na de eerste fase in het ziekenhuis wordt er verder gekeken, naar de voorzichtige periode thuis en de verdere ontwikkeling van het kind. We geven tips voor de verzorging van de baby en delen ervaringen uit de praktijk voor kinderen tot vier jaar. Deels is de informatie gebaseerd op wetenschap en professionele adviezen, met een breed spectrum aan specialisten die een bijdrage hebben geleverd aan het boek. Daarnaast zijn ouders van te vroeg geboren kinderen geïnterviewd, om hun waardevolle verhalen inspirerend en herkenbaar te laten zijn voor iedereen in deze situatie. Samengesteld door kinderarts-neonatoloog Angelique Hoffmann-Haringsma en medisch maatschappelijk werker Liduine Schönau.

Code KIN-772g

Copyright 2026 Jeroen Bosch Ziekenhuis